

28.08.2023

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta

HEL 2023-008339 T 03 00 00

VN/10916/2023

Sisäministeriö on pyytänyt pelastuslaitokselta lausuntoa asetuskannakkeesta sisäministeriön pelastustoimen tilannekuvatoiminnasta. Helsingin kaupungin pelastuslaitos lausuu seuraavaa:

Muistiossa on kuvattu hyvin tilannekuvatuotteen käyttötarkoituksia. Pelastuslaitos esittää, että perusteluihin kirjattaisiin lisäksi käyttötarkoitukseksi ”pelastustoimen jatkuvuudenhallinta”, millä tarkoitetaan tietoja pelastustoimen palvelujärjestelmän tarpeista ja toimenpiteistä palvelutuotannon turvaamiseksi pitkäkestoisessa- ja/tai häiriötilanteessa.

Tilannekuvan kokoaminen, ylläpitäminen ja jakaminen ovat luonteeltaan dynaamista toimintaa, ja säädöskokonaisuuden tulee sisältää tarkoituksenmukainen liikkumavara, jotta tilannekeskustoimintaan ja johtamiseen liittyvät moninaiset hyvinvointialueiden tarpeet ja ratkaisut olisivat yhteen sovitettavissa tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4§ Tilannekuvan analysointi

Helsingin pelastuslaitos esittää, että perustelumuistiossa käytettäisiin käsitettä ”tilannekuvatuote”, millä tarkoitettaisiin tilannekuvatalennetta tai näkymää tietojärjestelmässä. Tuote-käsitteen käyttö selkeyttäisi tilannekuvatoimintaan liittyvää käsittehierarkiaa, ja erottelisi selkeästi ”tilannekuvatuotannon” ja ”lopputuotteen”. Nyt on vaarana, että prosessi ja lopputuote menevät käsitteellisesti sekaisin. Tilannekuvatuotteet luotaisiin ja ylläpidettäisiin eri käyttötarkoituksiin, esim. yksittäisen pelastustoimintatehtävän tilannekuvatuote yksittäisen pelastustoimintatehtävän yleisjohtamisen tilannekuvatuoteyleistilanteen tilannekuvatuote paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnal-

28.08.2023

lisesti'

Yleisenä huomiona, Helsingin pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan tilannekuvan analysointi on vaativaa asiantuntijatyötä, ja vaatii asetusmuistiossa kuvatussa laajuudessa lisäresursointia nykyisiin pelastustoiminnan johtamisorganisaatioihin kaikilla tasoilla. Tämänkään toiminnan valmisteluun tai suunnitteluun ei ole ohjattu minkäänlaista rahoitusta, mikä tekee toiminnan käynnistämisestä ja kehittämisestä haastavaa.

Analyysin laadun varmistamiseksi analyysityö tulisi tehdä mahdollisuuksien mukaan valtakunnallisesti määriteltä yhteismitallista kriteeristöä vasten. Tämä koskee erityisesti valmiuden säätelyn tarveharkintaa ja toteuttamista.

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan muistion lause ”Tilannekuvan analysointi jaettaisiin tavanomaisen valmiuden aikaiseen analysointiin, varautumistoimenpiteitä edellyttävään analysointiin sekä tilanteen aikaiseen analysointiin” on epäselvä ja tulisi avata muistiossa paremmin.

5§ Tilannekuvan ylläpitäminen

Erityisesti pelastuslaitostasoinen tilannekuvatuote sisältää hyvin todennäköisesti henkilötietoja, ja tallenteista muodostuu henkilötietorekisteri. Henkilötietojen käsittelystä pelastustoimen tilannekuvatoiminnassa tulisi säätää laintasoisesti. Erityisesti tilannekuvatuotteiden tallentamispe- rusteet tulee avata ja perustella säädöksissä riittävällä tasolla, ei pelkästään perustelumuistiossa yleisellä tasolla mainitut tutkinta sekä toiminnan kehittäminen ja arviointi.

Tilannekuvatoiminta tarvitsee asetuksen mukaisessa laajuudessaan toteutuessaan tietojärjestelmän tai laajennuksen nykyisiin tietojärjestelmiin. Tehokas toiminta on erittäin haastavaa, ellei tilannekuvatoiminnan tuoksi rakenneta samalla valtakunnallinen tilannekuvajärjestelmä. Erityisesti viiden vuoden tallentamisvaatimus tilannekuvatuotteille edellyttää toimintaa tukevan tietojärjestelmän olemassaoloa. Tehokas tilannekuvan tekeminen ja hyödyntäminen vaatisi yhtenäisiä toimintamalleja, yhtenäisiä ohjeistuksia ja tapoja jakaa tietoa. Nyt nämä kaikki puuttuvat ja kukin yhteistoiminta-alueen tilannekeskus luo oman mallinsa toimia sekä toiminta alkaa hyvinkin manuaalisena toimintana.

Asetusluonnoksessa ja muistiossa on kuvattu tiedonvälitys vain yksisuuntaisena hyvinvointialueelta yhteistyöalueelle ja edelleen valtakunnalliseen tilannekeskukseen ja sisäministeriölle. Tämä on pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan asetus- ja muistioluonnosten keskeisin puute. Tilannekuva-asetukseen ja/tai asetukseen pelastustoimesta tulee kuvata tiedonvälitysvastuut myös toiseen suuntaan keskushallinnosta yksittäiselle hyvinvointialueelle, ml. sisäministeriön selkeä velvoi-

28.08.2023

te jakaa tilannekuvaa pelastuslaitoksille. Esimerkiksi tieto valtakunnallista suorituskyvyistä ja niiden käytettävyydestä (muistiossa mainittu esimerkkinä valtion lentokalusto) tarvitaan reaaliaikaisesti myös pelastuslaitostasolla.

Pelastusviranomaisen tiedonvaihto-oikeuksista (tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet) tulisi säätää myös pelastustoimen tilannekuvatoiminnan osalta, erityisesti kun tilannekuvatuotteissa käsitellään henkilötietoja. Tarve koskee sekä asetuksen 3§ mukaista tilannekuvan kokoamista että 6§ mukaista jakamista. Nykyiset pelastusviranomaisen tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet eivät ole tilannekuvatoiminnan kannalta riittäviä, erityisesti suhteessa muihin pelastustoimintaan osallistuviin viranomaisiin ja tahoihin. Yhteistoimintataholta tilannekuvatoimintaa varten tarvittavat tiedot saattavat myös olla salassa pidettäviä, jolloin niiden saantioikeudesta tulisi säätää selkeästi ristiriitojen välttämiseksi. Esimerkkinä voidaan mainita sellaisen poliisitehtävän tiedot (tai edes tieto käynnissä olevasta tehtävästä), jolla on vaikutusta pelastustoimen palvelujen tuottamiseen, mutta minkä hoitamiseen pelastustoimi ei suoraan osallistu. Huomioitavaa on, että kaikilla hyvinvointialueilla ei esimerkiksi ensihoito ole pelastuslaitoksen tuottamaa toimintaa.

Lisätiedot

Jari Korkiamäki, Yksikönpäällikkö, puhelin: 310 30060
jari.korkiamaki(a)hel.fi

28.08.2023

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastus-
toimialan toimialajohtaja

Marko Rostedt
pelastuskomentaja vs.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.